

τὸν δὲ Χριστὸν ἐκ τῆς ὑπερθεῖς δυνάμεως κατεληλυθῆναι, τουτέστι τοῦ ἀγαθοῦ, κακεῖνον αὐτὸν εἶναι υἱόν. τοῦτον δὲ οὐκ ἐκ παρθένου γεγενῆσθαι οὐδὲ ἄσαρκον εἶναι φανέντα λέγει, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ παντός οὐσίας μεταλαβόντα μερῶν σῶμα πεποιηκέναι, τουτέστι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὕγρου καὶ ξηροῦ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ σώματι λαθόντα τὰς κοσμικὰς ἐξουσίας βεβιωκέναι ὃν ἐβίωσε χρόνον ἐν κόσμῳ· αὐθις δὲ ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνασκολοπισθέντα θανεῖν καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγερθέντα φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, δείξαντα τοὺς τύπους τῶν ἡλίων καὶ τῆς πλευρᾶς, πειθόντα ὅτι αὐτὸς εἴη καὶ οὐ φάντασμα, ἀλλὰ ἔνσαρκος ἦν. ,σάρκα', φησί, ,δείξας ἀπέδωκε γῇ, ἐξ ἧσπερ ἦν οὐσίας, μηδὲν ἀλλότριον πλεονεκτῶν, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν χρησάμενος, ἐκάστοις τὰ ἴδια ἀπέδωκε, λύσας πάλιν τὸν δεσμὸν τοῦ σώματος, θερμῷ τὸ θερμόν, ψυχρῷ τὸ ψυχρόν, ὕγρῳ τὸ ὕγρόν, ξηρῷ τὸ ξηρόν, καὶ οὕτως ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἀγαθὸν πατέρα, καταλιπὼν τὸ τῆς ζωῆς σπέρμα εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν μαθητῶν τοῖς πιστεύουσι'.

L. c. X, 20: Ἀπελλῆς δὲ ὁ τοῦτον μαθητῆς ἀπαρεσθεῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου εἰρημένοις, καθὰ προείπομεν, ἄλλῳ λόγῳ ἐπέθετο τέσσαρας εἶναι θεούς, ὧν ἓνα φάσκει (ἀγαθόν), ὃν οὔτε . . . οἱ προφηταὶ ἐγνώσαν, οὗ εἶναι υἱὸν τὸν Χριστὸν· ἕτερον δὲ τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός, ὃν οὐ θεὸν εἶναι θέλει, ἕτερον δὲ πύρινον τὸν φανέντα, ἕτερον δὲ πονηρόν· οὗς ἀγγέλους καλεῖ, προσθεῖς δὲ τὸν Χριστὸν καὶ πέμπτον ἐρεῖ. προσέχει δὲ βίβλῳ, ἣν Φανερώσεις καλεῖ Φιλουμένης τινός, ἣν προφητὴν νομίζει. τὴν δὲ σάρκα τὸν Χριστὸν οὐκ ἐκ τῆς παρθένου λέγει προσειληφέναι, ἀλλ' ἐκ τῆς παρακειμένης τοῦ κόσμου οὐσίας. οὗτος κατὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν συντάγματα ἐποίησε, καταλύει αὐτοὺς ἐπιχειρῶν ὡς ψευδῇ λελαληκότας καὶ θεὸν μὴ ἐγνωκότας· σάρκας τε ἀπόλλυσθαι ὁμοίως Μαρκίῳ λέγει.

4. Origenes¹.

Wie für Tertullian, so sind auch für Origenes die Apelljaner mit den Marcioniten, Valentinianern und Basilidianern die „insigniores et frequentiores haeretici“, so jedoch daß sie mit den letztgenannten an zweiter Stelle stehen. Sehr häufig werden diese Häretiker von Orig. in zahlreichen seiner Schriften zusammen genannt (nicht selten auch M. Val. Apel. ohne Basilides),

¹ S. Harnack, Der kirchengesch. Ertrag der exegetischen Arbeiten des Origenes I. II (Texte u. Unters., Bd. 42 H. 3 S. 24—37; H. 4 S. 55—72. 142 f., 148), ferner Harnack, Sieben neue Bruchstücke der Syllogismen des Apelles (Texte u. Unters. Bd. 6 H. 3). — In dem Werk *Περὶ ἀρχῶν* hat Orig. den Apelles noch nicht erwähnt.